

חלוקת ברכה ראשונה ושניה בשבע ברכות

שאלה

בחתונה אחת ביקשו ההורים שאחד מן הסבים יברך "בורא פרי הגפן" וקרוב אחר יברך "שהכל ברא לכבודו". ואולם מסדר הקידושין שהיה ראש ישיבה גדולה מהיישוב הישן, מנע זאת תחת החופה, והורה לסב לברך גם את הברכה השנייה. כתבתי לו שלא טוב הורה. ואלו הנימוקים:

א. המנהג

מסרו בשמו שעל פי המנהג יש לאדם אחד לברך את שתי הברכות הראשונות. אך מנהג זה לא הובא בפוסקים, וגם באוצר הפוסקים אינו. באחרונים יש מחלוקת בשאלה אם מותר לחלק את שבע הברכות בין כמה מברכים, וכן בשאלה אם מותר להפריד את הברכות האחרונות שאינן פותחות בברוך. אבל דעה האוסרת להפריד דווקא בין הראשונות - הפותחות בברוך - לא שמענו. ועיין בשו"ת הלל אומר (אה"ע סי' עב); שו"ת ציץ אליעזר (ח"ד סי' ב) ומשנה הלכות (ח"ד סי' רלד), שהזכירו כדבר הפשוט שלפי המנהג מותר לחלק את שבע הברכות אפילו לשבעה אנשים.

ואם תאמר, סוף סוף במקומותינו נוהגים שהראשון מברך את שתי הברכות, עדיין מי יאמר שהנהיגו כן לצורך סייג או גדר, ושעל כן אין לשנות את המנהג? יותר נראה שהמנהג הוא משום כבוד בעלמא, כי כיוון ש"בורא פרי הגפן" אינה ברכה המיוחדת לנישואין, לכן רבים לא ששו לברך ברכה זו לבדה, וכן כתב בספר 'הנישואין כהלכתם' (פרק י):

יש נמנעים מלהפריד בין שתי הברכות הראשונות, והטעם הוא מפני ש'בורא פרי הגפן' בפני עצמה אינה ניכרת שהיא לשם ברכת הנישואין, ומה איכפת לנו אם הברכה ניכרת או לא, אלא אינו אלא משום כבוד למברך. לכן אם המברך הראשון מוחל על כבודו יכול אדם אחר לברך את הברכה השנייה ואין קפידא מצד המנהג.

לפי זה מובן למה נהגו בחופה לחלק את שבע הברכות לשישה מברכים בלבד, ואילו בסעודה מחלקים את שבע הברכות לשבעה. כי בברכת המזון המזמן הוא המברך על הכוס לבסוף, והוא לו לכבוד גדול, וגם אומר "דווי הסר", המיוחד לסעודות נישואין ואינו זקוק לברכה מיוחדת.

ב. משקל הערכים

כל זה מצד המנהג. ברם, אפילו אם היה זה מנהג וותיקין שאחד מברך את שתי הברכות הראשונות, יש להקפיד בדבר קודם החופה כשמתכננים את חלוקת הברכות, אבל לא לבוא תחת החופה ולגרום צער וחשש לפגיעה קשה בשמחתם של ההורים, שהם כבר הודיעו למי שביקשו ממנו לברך ברכה שנייה ועכשיו הם נבוכים ומתביישים מפניו. ובפרט שלפני החתונה שאלו שאלה כדין מרב אחר, והשיב להם שמוותר לחלק כן את הברכות. ויש צער למי שנמנע ממנו לברך ויצא נעלב, ואם ידעו אחרים שהיה אמור לברך ולא נודע להם הטעם שפסחו עליו, יש כאן חשש להלבנת פנים.

במקרה הזה, הסב לא רצה לברך ברכה שנייה כי חשש שמא יתבלבל, מה שאין כן לגבי "בורא פרי הגפן" ידע היטב. וכן היה, שבמקום לברך "שהכל ברא לכבודו", התבלבל ואמר "שהכל נהיה בדברו", ותיקנו אותו ושוב גמגם והתבייש בפני הרבים.

בזמנים שרב הקהילה היה מסדר את הקידושין, הוא היה בקשר עם המשפחות ולא היתה יוצאת מתחת ידו תקלה כזו. אך מכיוון שהיום נוהגים לקרוא לראש ישיבה לבוא מרחוק והוא אינו מכיר את המשפחה אלא בשעת החופה, אם כבר חילקו את הברכות, נחשב המצב כבדיעבד, ואין להשגיח במנהג. והעיקר, שבמה שאינו מתחייב מן הדין יש להרבות אחווה ושלו.

